

OSNOVNI FAKTORI KOJI DOVODE DO POGREŠNE UPOTREBE MATERIJALNOG PRAVA KOD PENZIONISANJA, PO ZAHTJEVIMA SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI

SAŽETAK: Poznato je da postoje brojni neriješeni problemi, koji otežavaju rješavanje zahtjeva za penzionisanje sa elementima inostranosti, gdje u principu glavne posledice snose samo osiguranici koji su ispunili uslove za penzionisanje, pogotovo kada su upitanju osiguranici iz bivših jugoslovenskih republika, Slovenije i Hrvatske, a žive na teritoriji Bosne i Hercegovine. Dakle, problemi nastupaju prilikom različitog tumačenja propisa, pogotovo Sporazuma potpisanih među državama, što je poseban problem sa Slovenijom i Hrvatskom, gdje službenici dviju država potpisnica različito tumače Sporazum, što dovodi do njegove pogrešne primjene.

Cilj rada jeste da se dokaže da funkcionisanje Sporazuma na ovaj način nije u korist samim osiguranicima, koje provođenje stvara probleme i samim službenicima obiju država potpisnica pošto se ključni članovi Sporazuma različito tumače, a kao rezultat navedenog dolazi do pojave da se različito tumače i primjenjuju propisani uslovi za penzionisanje, sa elementom inostranosti, različito se računa osnovica za obračun penzije kao i različiti načini preračuna penzije po službenoj dužnosti u skladu sa članom 37. Sporazuma.

Rješenje svih navedenih problema jeste, korigovanje faktora na kojima se zasniva cijela djelatnost, kao što su faktori: čovjek, sporazum, sudski tumač čime bi se izbjeglo nepotpuno i nepravilno utvrđivanje činjeničnog stanja kao i pogrešna upotreba materijalnog prava. Naime, kada bi obavezno učestvovali sudski tumači u radu prilikom donosenja pravnih akata sa elementom inostranosti prije njihovog donošenja i implementacije, kao i prilikom rada samih organa koji postupaju po njima ne bi dolazilo do pogrešno određenog i nepravilnog činjeničnog stanja kao i do pogrešne upotrebe materijalnog prava.

KLJUČNE RIJEČI: međudržavni sporazum, čovjek kao faktor, pogrešno utvrđene činjenice, pogrešna upotreba materijalnog prava, sudski tumač.

Uvodna razmatranja

Kako u praksi tako i u teoriji u današnjoj međunarodnoj konstalaciji odnosa i upotrebi sudske prakse, prihvaćena je teza da se svi relevantni uticajni činioci u vezi postupanja po zahtjevima za penzionisanje, sa elementom inostranosti, svrstavaju u tri osnovne i to veoma heterogene grupe – faktori pogrešne upotrebe materijalnog prava sa elementom inostranosti, i to:

Sporazum između država, o socijalnom i invalidsko penziskom osiguranju, sa svim svojim elementima, klauzulama, navikama, inkorporiranim i prilagođenim situacijama različitih standarda, i pristupanjima problemu kao takvom.

Čovjek, ma koliko bio obrazovan, edukovan i osposobljen za bavljenjem navedenom problematikom, koji besprijevano vlada materijom sa elementom inostranosti potrebnom kod rešavanja zahtjeva za penzionisanje sa elementom inostranosti, dolazi do momenata kada uz upotrebu i korištenje svih navedenih elemenata uz upotrebu i sudske prakse, dolazi do dostizanja svoje obrazovne, edukativne i stručne granice, a samim tim i eksploatacione intelektualne moguć-

nosti, a što ima za posledicu „nepravilna upotreba materijalnog prava“ zbog prethodno nepotpuno i nepravilno utvrđenog činjeničnog stanja.

Naime, svakodnevni su problemi upravo u pogrešnom tumačenju samog sporazuma koji eksplicitno određuje, kada i u kome slučaju je obaveza jedne ili druge strane potpisnice Sporazuma da postupi u skladu sa odredbama člana 37 Sporazuma, što u velikom stvara probleme prvenstveno osiguranicima.

Ilustracije radi navešćemo po jedan primjer sa obje strane, gdje svaka država potpisnica tumači Sporazum, a samim tim i član 37 na način kao to ona smatra, gdje se vidi nedostatak stručnog tumačenja, gdje sigurno nebi dolazilo do problema, ukoliko bi se koristilo tumačenje stalnog sudskog tumača, dakle Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Bosne i Hercegovine (Republike Srpske) u većini slučajeva, pozivajući se na međudržavni sporazum, pogrešno tumače odredbe člana 37 Sporazuma, gdje po službenoj dužnosti, vrše preračun obračunate penzije ukoliko je Fond izdao rešenje o penzionisanju prije stupanja na snagu sporazuma (01. 07. 2008. godine) te dostavljaju dokumentaciju Zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Slovenije zajedno sa kompletnom dokumentacijom i obrazcima BiH/SI 25, 26 i zahtjevom za penzionisanje, bez obzira da li osiguranik već ima penziju u BiH, a samim tim i status penzionera ili ne.¹

Ovakvim postupanjem u početku postupka se pravi greška na način da je zahtjev za penzionisanje isti, bez obzira da li osiguranik već ima status penzionera ili ne, naime navedeni član 37 eksplicitno navodi da:

Ukoliko osiguranik nije penzionisan u BiH (Republici Srpskoj) podnosi se zahtjev Republici Sloveniji, sa svom potrebnom dokumentacijom, za ostvarenje prava na određenu vrstu penzije, dakle traži se priznavanje njegovog statusa i isplata penzije što u tom slučaju znači da osiguranik mora da ispunjava uslove za zahtijevanu vrstu penzije po Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Slovenije, a nakon toga ukoliko isti ispunjava, odobrava se i isplata penzije.

U drugom slučaju, ukoliko je osiguranik već penzionisan u BiH (Republici Srpskoj) na osnovu radnog staža ostvarenog u BiH (Republici Srpskoj) u tom slučaju se ne podnosi zahtjev za određenu penziju, pošto osiguranik već ima status penzionera, tako da mu nije potrebno da isti dobiva ponovo i od Slovenije, nego se podnosi zahtjev za „srazmjerni dio određene vrste penzije“, što znači da je obaveza Slovenije da isplaćuje penziju za dio radnog staža koji je osiguranik ostvario u Sloveniji, bez da bi se razmatralo o utvrđivanju njegovog statusa, pošto je taj već utvrđen.

Ne razlikujući te dvije stvari, Slovenija svaki puta sprovodi postupak o pravu do sticanja statusa penzionera, bez obzira na to da li je osoba već penzionisana ili ne, gdje velika većina osiguranika, naravno dobiva negativno rešenje.

Isto tako i Republika Slovenija član 37. kao i 39 član tumači na svoj način, posebno kada je u pitanju invalidska penzija, na način da vrši provjeru zdravstvenog stanja osiguranika, pozivajući ga na invalidsku komisiju i na zdravstveni pregled, bez obzira na to što je kompletna doku-

¹ Sporazum o Socijalnom osiguranju između Republike Slovenije i Bosne i Hercegovine, koji je donesen 2008. godine, a stupio je na snagu 01. 07. 2008. godine.

mentacija dostavljena u prilogu zahtjeva, te bez obzira na to što je dokumentacija cijenjena od strane međunarodne komisije, a u skladu sa međudržavnim Sporazumom.

Dakle, Slovenija smatra i na taj način i tumači, da je njihovo pravo i obaveza da izvrše sami zdravstvenu provjeru, pošto u Sporazumu ne piše decidno da moraju da priznaju medicinsku dokumentaciju iz Bosne i Hercegovine (Republike Srpske).

Upravo u tom dijelu se vidi nedostatak stručnog i pravnog tumačenja sporazuma, gdje bi Penzisko osiguranje Slovenije moralo da poveže član 37. sa članom 39. gdje se navodi da se medicinska dokumentacija priznaje međusobno.

Sudski tumač je ključni element kod rješavanja zahtjeva za penzionisanje sa elementom inostranosti, po osnovu Sporazuma o socijalnom i invalidsko penziskom osiguranju između dvije države, gdje tumačenje sudskog tumača svih relevantnih elemenata predstavlja po jedan segment od kojih se formira pravna cjelina. Dakle, ta pravna cjelina se formira kroz sudsku praksu, a na osnovi čega se izbjegnu glavni remetilački faktori pogrešne upotrebe materijalnog prava, a to je potpuno i pravilno tumačenje činjeničnog stanja.

Dakle, sporazum, čovjek i sudski tumač, osnovni su činioci koji uslovljavaju pravilnu upotrebu materijalnog prava, stoga se i sam sistem prevencije, kao i uzročn posledično dejstvo na subjekte i objekte navedenog, kao i njihovi nosioci, moraju se razmotriti u kontekstu tri glavna činioca, a gdje se nesmiye zanemariti niti druge koji samostalno ostvaruju određene uticaje ili ih na neki način bliže usmjeravaju ka osnovnim činiocima.

1. Međudržavni sporazum

Potpisani međunarodni sporazum između dvije države o socijalnom i invalidsko-penzij-skom osiguranju, ne mora značiti da je isti obuhvatio sve elemente, potrebne za rješavanje penzionisanja po zahtjevima sa elementom inostranosti, s obzirom da se pokušava sporazumom na isti način i po istom sistemu, rješavati određena tematika, a koji se zasniva na dvjema različitim kulturama, i dva različita pravna sistema, što u određenim slučajevima ima za posledicu različite nijanse shvatanja značenja sporazuma u određenom njegovom dijelu.

Dakle, sporazum kao takav nije pravna formula, gdje su navedeni strogi upotrebni elementi poprincipu formule, koji ne dozvoljavaju ni najmanje odstupanje, tako da taj pravni akt kao takav sam dovodi do nepravilno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, dovodi do stvaranja pravnih praznina (s obzirom na različit pravni sistem i praksu).

Istraživanja pokazuju da je tumačenje sporazuma, glavni uzrok većine negativno riješenih zahtjeva za penzionisanje, po zahtjevu stranaca sa elementom inostranosti, i pogrešne upotrebe materijalnog prava. Najveći problem je tumačenju Sporazuma, na način koji službenik koristi tako da uvijek prilagođava značenje istog pravnoj formi svoje države, a u skladu sa zamišljenim nejasnim značenjem norme, gdje se gubi značaj Sporazuma i dovodi u koliziju sam sa sobom.

Sve ovo govori da uloga Sporazuma (kod pogrešne upotrebe i pogrešnog tumačenja) u štetnom rešenju, i pogrešnoj upotrebi materijalnog prava iznosi oko 75%, odnosno da je faktor "sporazum" u najvećem slučaju uzrok povrede, prava podnosioca zahtjeva nepravilnog i nepotpunog ustanovljenog činjeničnog stanja i nepravilne upotrebe materijalnog prava iz razloga pogrešnog tumačenja njegovih odredbi i pravilan odnos do elementa inostranosti. Nepravilne primjene materijalnog prava, a isti sudefinisani kao skup više faktora:

- iskustvo (period i dužina bavljenja tom problematikom),
- doslednost (kod decidne upotrebe sporazuma) i
- sposobnost tumačenja (sporazum između dvije države je sporazum sa elementom inostranosti).

Postavlja se pitanje zašto sporazum predstavlja enigm, prilikom čijeg korišćenja i upotrebe dolazi do nepotpuno i nepravilno utvrđenog materijalnog prava, a samim tim i do pogrešne upotrebe materijalnog prava. Odgovor leži u značajnom ograničenju u procesuiranju informacija kod čovjeka.

Kod korištenja sporazuma sa elementom inostranosti, čovjek mora da se osloni na tri imaginarna elementa:

- kvalitet sporazuma,
- stručnost i iskustvo i
- tumačenje sudskog tumača.

Sporazum takav kakav je, usvakom slučaju ima i svoje nedostatke, mada to nikako nemože biti opravdanje za pogrešno tumačenje, istog gdje redovno dolazi do pogrešne upotrebe materijalnoga prava, a što se reflektuje uglavnom na samoga osiguranika na način da dobiva negativno rješenje.

Što se tiče stručnosti i iskustva službenika koji postupaju u skladu sa Sporazumom iskustvo nebi smjelo biti u pitanju, sobzirom da je potrebno samo postupiti po Sporazumu, u kome je sve propisano, posebno za svaku vrstu penzije, gdje nebi smjela doći u pitanje niti sama stručnost, nego u svakom slučaju pitanje samo pravilnog tumačenja.²

Kao što smo prije naveli, potrebno je neizostavno pravilno i stručno tumačenje sudskog tumača, posebno odredbi člana 37 i 39 navedenog Sporazuma kako bi se izbjegle kolizije, i pravne praznine, a samim tim i pogrešna upotreba materijalnoga prava.

2. Čovjek kao faktor

Smanjeno ili nedovoljno psihofizičko, intelektualno, obrazovno stanje kao i nedovoljno iskustvo u radu po zahtjevima sa elementom inostranosti, u određenim slučajevima ima negativne efekte na mogućnost pravilne upotrebe sporazuma tj. razlučivanja tumačenja određenih članova, elementa inostranosti, kolizije i pravne praznine.

Osim pojedinačno navedenog, zajedničko djelovanje više navedenih faktora sužuje manevarski prostor i mogućnost pravilnog prosuđivanja, tumačenja i same upotrebe sporazuma sa elementom inostranosti.

Naročitu opasnost predstavlja postupanje po zahtjevima sa elementom inostranosti i primjena međunarodnog sporazuma, bez učešća sudskih tumača, i korištenja njihovog tumačenja sporazuma.

Navedeno samo dokazuje da čovjek kao faktor, igra presudnu ulogu kod utvrđivanja potpunog i pravilnog činjeničnog stanja, što znači da u slučaju nesigurnosti kod tumačenja istih i odlučivanja po zahtjevu sa elementom inostranosti potrebno je uključiti "stalnog sudskog tumača" za odgovarajući jezik.

Da je čovjek kao faktor veoma bitan, ako ne i presudan element kod postupanja po Sporazumu između Republike Slovenije i Bosne i Hercegovine, prilikom penzionisanja osiguranika

iz drugih Republika bivše Jugoslavije, pokazuje iprimjer, izdavanja rješenja za invalidnine, osiguranika i radnika iz drugih Republika bivše Jugoslavije gdje osiguranici koji podnesu zahtjev za izdavanje rješenja o pravu na isplatu invalidnina ostvarenih po propisima bivše Jugoslavije, redovno dobivaju negativna rešenja sa obrazloženjem da “nemaju pravo na invalidninu s obzirom na to da nemaju stalno prebivalište na teritoriji Republike Slovenije”.

To je klasičan primjer gdje je potrebno tumačenje sudskog tumača, gdje sigurno nebi dolazilo do povreda pozitivno-pravnih propisa Republike Slovenije. Naime, Republika Slovenija je bila ugradila u svoj Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju nakon osamostaljenja 1991. godine koji je dva puta do 2003. godine dograđivala, da pravo na invalidninu imaju samo oni osiguranici koji imaju stalno prebivalište na teritoriji Republike Slovenije.

To što službenici, ne znaju, nisu upoznati ili ne žele da znaju i ne uzimaju u obzir prilikom rješavanja zahtjeva jeste to, da je Ustavni sud Republike Slovenije 23. maja 2003. godine poništio član 186. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Slovenije, u kome je bilo propisano da, pravo na invalidninu imaju samo oni osiguranici koji imaju stalno prebivalište na teritoriji Republike Slovenije, te je naložio dasvi oni osiguranici koji odnesu zahtjev za ponovnu isplatu invalidnina, a koje pravo su ostvarili po propisima bivše Jugoslavije, imaju pravo i mora se nastaviti sa isplatom invalidnina.

Ponovo dolazimo do proučavanja faktora, koji utiču na pravilno donošenje rešenja po zahtjevima osiguranika, koji nisu stalno prijavljeni na teritoriji Republike Slovenije, a sa elementom inostranosti, gdje se vidi da je glavni negativni faktor čovjek gdje se ne postupa u skladu sa propisima, ili se oni nepravilno tumače.²

3. Uloga i značaj sudskog tumača u postupku donosenja akata i njihove primjene

Faktor tumač je zakonom uređena i regulisanja kategorija ovlaštenog stručnog lica, koji postoje svugde u Evropi, a imaju ulogu u svim javnim sverama. Istina je da se sudski tumači koriste permanentno u razvijenim zemljama sa modernim pravnim sistemom što znači da se koriste za potrebe svih nivoa vlasti zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj.

Kada pogledamo Evropsku komisiju, organ koji defakto vodi Evropsku uniju u procesu evropskih integracija u praksi, prevođenje se provodi u dva smjera, kada je u pitanju integracija BiH:

- Previde se pravni propisi EU (*acquis-a*) radi pravovremenog usklađivanja zakonodavstva BiH u predmetnim područjima, kao i ostali dokumenti Evropske unije zbog jasnog razumijevanja obaveza koje proizilaze iz procesa evropskih integracija.
- Pravni propisi BiH se prevode na engleski jezik kako bi institucije Evropske unije ustanovile usklađenost našeg zakonodavstva sa propisima EU, vidjećemo da je angažovan konstantno veliki broj “sudskih tumača i prevodilaca, upravo zbog toga što su svi ti propisi sa elementom inostranosti, gdje veliki broj njih dolazi u koliziju sa

² Sporazum između Republike Slovenije i Bosne i Hercegovine, potpisan dana 01. 07. 2008. godine, član 20, 37 i 39. Rješenje Ustavnog suda Republike Slovenije broj: 1195 od 02. 04. 2010. godine, gdje je 3. red 66. člana poništen kao protivustavan.

drugim propisima, gdje dolaze do izražaja sudski tumači i prevodoci kako bi se riješila kolizija, ili pravne praznine.

Oba ova procesa podrazumijevaju dobro razrađenu metodologiju procesa prevođenja razvijenu i usklađenu terminologiju, te visokokvalifikovan i obučen kadar. Sva terminologija koja je nastala u procesu prevođenja pravnih akata EU i drugih dokumenata u procesu evropskih integracija objedinjena je u višejezičnoj terminološkoj bazi BiH.

Isto tako i kod drugih pravnih akata, pa tako i kod sporazuma bilateralnih ili trilateralnih prevođenje i preuzimanje **acquis** ima veliki uticaj, i na postupanje i odlučivanje po međunarodnom sporazumu o penzionisanju. Poznavanje propisa je ključno za njihovo poštovanje. Dakle, da bi se ispunio osnovni demokratski princip *dostupnosti i javnosti zakona*, te jedinstvene primjene prava na sve, može biti ispunjen jedino ukoliko su propisi dostupni građanima na razumljivom jeziku, i pravilno tumačeni bez kolizionih efekata i pravnih praznina.

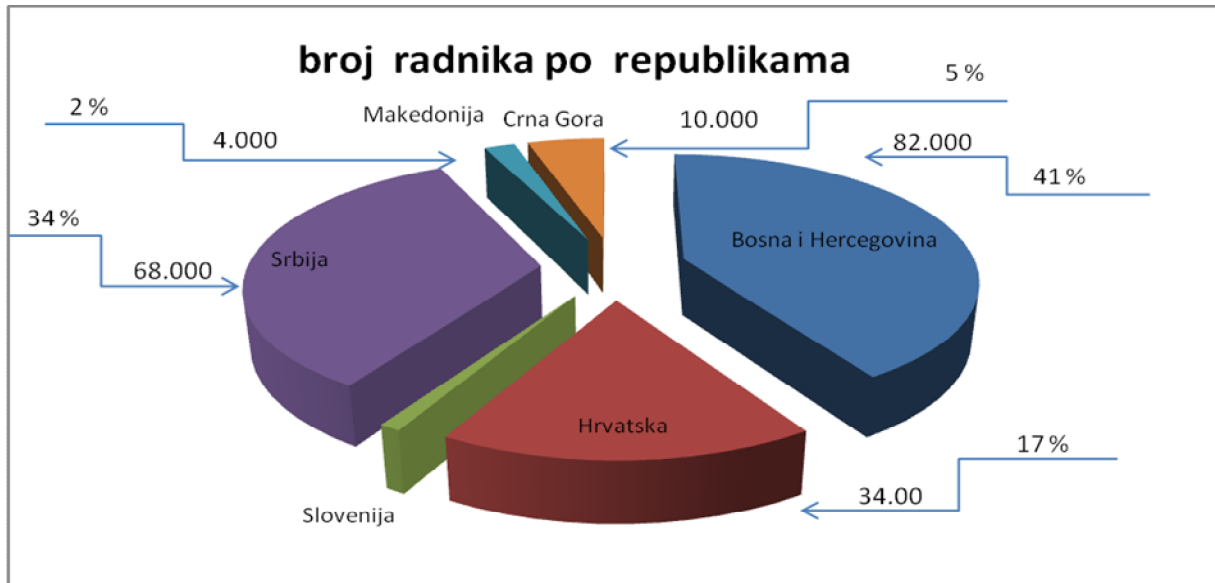
Dolazimo do zaključka, da do nepravilno utvrđenog i nepravilnog činjeničnog stanja, te pogrešne upotrebe materijalnog prava kod postupanja po zahtjevima za penzionisanje stranaca sa elementom inostranosti, po osnovu potpisanih sporazuma, dolazi isključivo zbog nekorištenja pravne kategorije „stalnih sudskih tumača i prevodilaca”, koji bi samim svojim postojanjem, znanjem i učinkom otklonili navedene nejasnoće, kolizije i pravne praznine, tako da ne bi dolazilo do nepotpunog i nepravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, kao i pogrešne upotrebe materijalnog prava.

4. Broj ostvarenih prava u procentima u Republici Sloveniji

Na Slici 1. je prikazan broj radnika po Republikama izražen u procentima, koji su bili na radu u Republici Sloveniji. Naime, po statističkim podacima u Republici Sloveniji iz drugih republika bivše Jugoslavije radilo je 200.000 radnika.

Naveden je i procentualni prikaz ostvarenog prava, od ukupnog broja radnika koji su radili u Sloveniji iz BIH, te procentualno ostvareno pravo po osnovu zahtjeva sa elementom inostranosti na penziju radnika koji su postupili po sporazumu između Slovenije i BIH.

Pored toga je prikazan broj ostvarenih prava u procentima u Republici Sloveniji, od strane radnika iz drugih republika po zahtjevima sa elementom inostranosti, a na osnovu međunarodnih bilateralnih sporazuma o socijalnom i invalidsko-penzijskom osiguranju, po osnovu radnog staža, gdje se vidi da je ostvareno samo 37% zagwarantovanih prava. što znači da je od 200.000 radnika svoja prava ostvarilo samo 74.000 radnika.

Slika 1. Broj radnika iz bivših jugoslovenskih republika u Republici Sloveniji izražen u procentima

Evidentno je da je od ukupnog broja radnika iz BiH, koji su radili u Republici Sloveniji, a to je 41% ili 82.000 radnika ostvarilo pravo po osnovu sporazuma 28% od ukupnog broja zaposlenih, ili 14% od broja podnesenih zahtjeva sa elementom inostranosti, a zahtjev je podnijelo 51.000 radnika. Dakle, svoja prava po osnovu zahtjeva sa elementom inostranosti, a temeljem sporazuma između Republike Slovenije i BiH, od podnetih 51.000 zahtjeva, ostvarilo je samo 14%, što iznosi 7.140 radnika.

Prema rezultatima istraživanja u oko 92% nepotpuno i nepravilno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne upotrebe materijalnog prava, bila je greška u tumačenju kako zahtjeva za penzionisanje sa elementom inostranosti, tako i pogrešne primjene međunarodnog sporazuma, tako da je redovno dolazilo do pogrešne upotrebe materijalnog prava.

Treba napomenuti da elemenat inostranosti i nepravilno tumačenje međunarodnog sporazuma ne moraju biti uvijek i nisu jedini uzroci, pogrešne upotrebe materijalnog prava kod zahtjeva za penzionisanjem sa elementom inostranosti, a na osnovu međunarodnog sporazuma, nego dolazi i do pojave kolizije u propisima, kao i do pravnih praznina, što zahtijeva stručniji pristup, a gdje su neizbježni sudski tumači i prevodioci, kao pravni faktori. Dakle u takvim situacijama se obavezno moraju koristiti sudski tumači i prevodioci za određeni jezik, u smislu **acqius** prevođenja.

Potrebno je još napomenuti da se u navedenom stručnom istraživanju pokazalo kao veoma značajno i to što „terminologija i njeno tumačenje”, jeste obilježje pravnih propisa u EU, ali i bogastvo terminologije tumačenja. Proces prevođenja i tumačenja predstavlja:

- sastavni dio ukupnog postupanja po međunarodnom sporazumu;
- tumačenje i prevođenje koriguje pravni propis u elementu inostranosti;
- osigurava se tumačenjem, dosledna primjena zakonskih odredbi;
- tumačenje od strane sudskog tumača i prevodioca garantuje da će se za prevođenje jednog pojma uvijek koristiti isti izraz;

- povećanje ukupnog kvaliteta prevoda, što doprinosi sudski tumač, prevodilac na način da se usklađivanje terminologije vrši tako što se uz svaki prevod (zakonske odredbe u međunarodnom sporazumu, a time i u zahtjevu za penzionisanje sa elementom inostranosti), uradi mali glosar stručnih pojmova na koje tumač, prevodilac nailazi u tekstu, a koji se u skladu sa pravnim normama ujednačavaju;
- na taj način je isključena svaka čak i hipotetička mogućnost nepotpunog i nepravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, pogrešne upotrebe materijalnog prava, a stručno se rešavaju kolizije i pravne praznine;
- dakle, tumačenje stalnih sudskih tumača, predstavlja nezaobilazni element kod provođenja bilo kojih međunarodnih sporazuma, pa tako i sporazuma o socijalnoj sigurnosti i invalidsko penziskom osiguranju, koji sprečavaju pogrešno postupanje po zahtjevima sa elementom inostranosti u materiji koja je pod okriljem Evropske konvencije o ljudskim pravima posebno garantovana odredbama člana 6 i 14.

5. Utvrđivanje srazmjernog dijela davanja

Sporazum o socijalnom osiguranju između Republike Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije je u članu 22 reguslisao utvrđivanje prava do srazmjernog dijela davanja, koje odredbe navedenog člana se često ne poštuju od strane Zavoda za penzijsko i invalidsko siguranje Republike Slovenije, na način da službenici prilikom obračuna penzija pogrešno tumače navedeni član.

Dakle, pogrešno tumačenje obavezno dovodi i do izdavanja negativnog rješenja čime se zahtjev stranke odbija kao neosnovan, iako je član 22 Sporazuma jasan i na razumljiv način propisuje i određuje sledeće uslove:

Ako osiguranik ili član njegove porodice ispunjava uslove za davanja samo uz primjenu člana 20 ovog sporazuma, tada se pravo na davanja utvrđuje na sledeći način:

(a) nosilac svake države potpisnice, ako je to u skladu sa njenim pravnim propisima, utvrđuje da li određeno lice ispunjavanja uslove sabiranjem perioda osiguranja kao što je to navedeno u članu 20 toga sporazuma, uslove za priznavanje prava na davanje.

(b) Ako postoji pravo na davanje svaki nosilac koji dolazi u obzir, prvo će izabrati teoretski iznos davanja koji bi morao isplaćivati u slučaju kada bi prema svojim pravnim propisima uzeo u obzir cjelokupni period osiguranja izvršen prema pravnim propisima obje države potpisnice, i period osiguranja iz stava 2 član 20 ovog sporazuma. Ako je iznos davanja nezavisan od dužine perioda osiguranja, tada on važi kao teoretski iznos.

(c) Na osnovu ovog iznosa, nosilac će odrediti iznos koji je dužan isplaćivati prema dužini perioda osiguranja, prema svojim pravnim propisima i cjelokupnim periodom osiguranja.

(d) ako su prilikom primjene tačke (c) ukupni period osiguranja, koji se uzima u obzir prema pravnim propisima države potpisnice, i period osiguranja iz stava 2 člana 20 ovog sporazuma, duži od najdužeg mogućeg perioda osiguranja koji je prema pravnim propisima jedne države potpisnice, određen za utvrđivanje visine davanja tada se djelimični iznos za isplatu izračunava srazmjerno periodu osiguranja koji se uzima u obzir, prema pravnim propisima te države potpisnice i njenog najdužeg mogućeg perioda osiguranja.

(e) Prilikom primjene tačke (b) ovog člana, kod određivanja penzijske osnove svaka država potpisnica uračunava samo period osiguranja ostvaren u skladu sa svojim pravnim propisima.

Umjesto zaključka

Dakle, gore citirani član sporazuma između Republike Slovenije i Bosne i Hercegovine, eksplicitno pokazuje da je Republika Slovenija obavezna da isplaćuje srazmjerni dio penzije za ostvareni radni staž u Republici Sloveniji, bez utvrđivanje prava na ostvarenje statusa penzionera, ukoliko je osiguranik već penzionisan u matičnoj državi na osnovu radnog staža matične države.³

LITERATURA

- Sporazum između Republike Slovenije i Bosne i Hercegovine o socijalnom i invalidsko-penziskom osiguranju od dana 01. 07. 2008.god. sa posebnim akcentom na član 37 i 39.
- Evropska konvencija o ljudskim pravama i slobodama član 6 i 14 konvencije.
- Prevođenje i upotreba sudskih tumača i prevodilaca u Evropskoj komisiji (European ommission-ec/commission europenne-ce) (1/58, 2009).
- Prevodi pravnih propisa EU (acquis).
- Terminologija i njeno usklađivanje, kao i prevođenje *acqis-a* u BiH za potrebe ujednačavanja propisa sa EU u procesu integracija, 2009.
- Pravilnik o stalnim sudskim tumačima Republike Hrvatske, izdat na osnovu člana 137 red 5 Zakona o sudovima (*Službene novine*, 150/05 i 16/07).
- Pravilnik o stalnim sudskim tumačima Republike Srpske (*Službeni list RS*, br. 19/07).
- Uredbe o stalnim sudskim tumačima FBiH, 2009.
- Čović, B. (2005). *Umetnost prevođenja*. Novi Sad.
- Statut Srpskog prevodilačkog udruženja (*Sl. glasnik R. Srbije*, br. 51/09), član. 10, 11 i 12 Zakona o udruženjima (*Sl. glasnik RS*, br. 51/09).
- Glossary (Worldwide Translations Blog) „lista specijalizovanih termina sa definicijama”, 2004.
- Presuda Ustavnog suda Republike Slovenije broj: U-I-40/09-15 od 04. 03. 2010. o ukidanju člana 186. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Slovenije.
- Presuda Ustavnog suda Republike Slovenije broj: U-I-40/09-15 od 04. 03. 2010. o ukidanju člana 66. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Slovenije.

³ Sporazum o socijalnom osiguranju između Republike Slovenije i Bosne i Hercegovine, koji je stupio na snagu 01. 07. 2008. godine, član 22, tačka a, b, c i d.

Branislav Božičković, M.Sc.
Dragan Lekić

THE MAIN FACTORS THAT LEAD TO THE MISUSE OF SUBSTANTIATIVE LAW REGARDING THE
RETIREMENT REQUESTS WITH FOREIGN ELEMENTS

Summary

It is known that there are many unsolved problems which make it difficult to resolve requests for retirement with a foreign element, where in principle the main consequences are borne only by people who have met the requirements for retirement. This explicitly refers to people who have insurance and come from the former Yugoslav Republics of Slovenia and Croatia, as well as those who live in Bosnia and Herzegovina. Therefore, problems occur when different interpretations of regulations happen, especially when it comes down to the Agreement between the states, which is a particular problem in Slovenia and Croatia, where the officials of the two signatory countries have different interpretations of the Agreement, which leads to its misapplication.

The aim of this paper is to prove that the operation of the Agreement in this manner is not in favor of the insured people, which creates enforcement problems even to the officials of both signatory countries. Since the key articles of the Agreement have been interpreted in many different ways, the result of this leads to interpreting and applying differently arranged conditions for retirement, with an international or foreign element. There is an account base variously defined for calculating pensions, as well as different ways of recalculating the pensions acting *ex officio* in accordance with the Article 37 of the Agreement.

The solution to all these problems is the correction of factors underpinning the whole activity, such as: man, agreement, court interpreter thus avoid incomplete and incorrect fact-finding as well as the misuse of material rights. Namely, if court interpreters were to participate and work in regulatory activities with an international or foreign element, prior to their adoption and implementation, as well as during the work of authorities that would act upon them, there would not be any incorrectly specified or irregular state of facts as to the misuse of substantive law.

Key words: international agreement, man as a factor, wrong use of established facts, misuse of substantive law, the court interpreter.